

## 兵車行

車麟麟

馬蕭蕭

行人弓箭各在腰

耶孃妻子走相送

塵埃不見咸陽橋

牽衣頓足攔道哭

哭聲直上干雲霄

道旁過者問行人

行人但云點行頻

或從十五北防河

便至四十西營田

去時里正與裏頭

歸來頭白還戍邊

邊亭流血成海水

武皇開邊意未已

君不聞

漢家山東二百州

千村萬落生荊杞

縱有健婦把鋤犁

禾生隴畝無東西

況復秦兵耐苦戰

被驅不異犬與雞

長者雖有問

役夫敢申恨

且如今年冬

未休關西卒

縣官急索租

租稅從何出

信知生男惡

反是生女好

生女猶得嫁比鄰

生男埋沒隨百草

君不見

青海頭

古來白骨無人收

新鬼煩冤舊鬼哭

天陰雨濕聲啾啾

## Bình xa hành

Xa lân lân,  
Mã tiêu tiêu,  
Hành nhân cung tiễn các tại yêu.  
Gia nương thê tử tẩu tương tống,  
Trần ai bất kiến Hàm Dương kiều.  
Khiên y đốn túc lan đạo khóc,  
Khốc thanh trực thương can vân tiêu.  
Đạo bàng quá giả vấn hành nhân,  
Hành nhân dẫn vân : điểm hành tần.  
Hoặc tòng thập ngũ bắc phòng Hà,  
Tiện chí tứ thập tây doanh điền.  
Khứ thời lý chính dữ khóa đầu,  
Qui lai đầu bạch hoàn thú biên.  
Biên đình lưu huyết thành hải thủy,  
Vũ Hoàng khai biên ý vị dĩ.  
Quân bất văn: Hán gia Sơn Đông nhị bách châu,  
Thiên thôn vạn lạc sinh kinh kỷ?  
Túng hữu kiện phụ bả sừ lê,  
Hoà sinh lũng mẫu vô đông tề.  
Huống phục Tần binh nại khổ chiến,  
Bị khu bất dị khuyển dữ kê!  
Trường giả tuy hữu vấn,  
Dịch phu cảm thân hận!  
Thả như kim niên đông,  
Vị hưu Quan Tây tốt.  
Huyện quan cấp sách tô,  
Tô thuế tòng hà xuất?  
Tín tri sinh nam ác,  
Phản thị sinh nữ hảo.  
Sinh nữ do đắc giá tị lân,  
Sinh nam mai một tùy bách thảo.  
Quân bất kiến Thanh Hải đầu,  
Cổ lai bạch cốt vô nhân thu?  
Tân quý phiên oan, cựu quý khóc,  
Thiên âm vũ thấp, thanh thu thu.

Dịch Nghĩ  
Xe chạy âm âm  
Ngựa hí vang  
Người ra đi cung tiễn đều đeo bên lưng  
Cha mẹ vợ con đi đưa tiễn  
Bụi tung mù mịt chẳng thấy cầu Hàm Dương  
Núi áo, giậm chân, khóc lóc đầy đường

Tiếng khóc than vang lên đến tầng mây cao  
Người đi đường qua đó hỏi kẻ ra đi  
Kẻ ra đi đáp rằng luôn có việc bắt lính  
Có người mới mười lăm tuổi đã đi phòng giữ Hoàng Hà phía bắc  
Đến bốn mươi tuổi thì đổi qua khai thác ruộng đất ở phía tây  
Khi ra đi viên lý trưởng cho chiếc khăn bịt đầu  
Khi trở về đầu đã bạc lại đi trần thủ biên cương  
Ở biên thù máu chảy thành sông thành biển  
Ý muốn mở mang bờ cõi của Vũ Hoàng vẫn chưa ngưng  
Ông không nghe sao  
Mê Sơn Đông nhà Hán gồm hai trăm châu  
Ngàn thôn vạn xóm gai góc mọc đầy  
Dầu có những người đàn bà khỏe mạnh vác nổi cây bừa  
Thì lúa mọc bừa bãi trên đồng ruộng cũng chẳng có được gì  
Quân Tần lại đánh gấp ghê  
Bị lừa đi chẳng khác gì gà chó  
Ngài dù có hỏi đến  
Nhưng kẻ dịch phu này đâu dám tỏ hết nỗi oán hận  
Còn như mùa đông năm nay  
Lính ở Quan Tây chưa được nghỉ  
Quan huyện hối thúc nộp thuế  
Thuế tô biết lấy đâu ra  
Thế mới biết sinh con trai là xấu  
Ngược lại, sinh con gái mới tốt  
Sinh con gái còn được gả chồng gần  
Sinh con trai chỉ tổ vui thầy trong đám cỏ  
Ngài thấy chẳng: ở miền Thanh Hải  
Xưa đến giờ đông xương trắng không ai thu dọn  
Ma mới oán than, ma cũ khóc lóc  
Trời đất âm u, mưa rơi rả rích, tiếng than rên rỉ

Dịch Thơ  
Bài hành xe trận

Xe rầm rầm,  
Ngựa hí rầm,  
Người đi cung tên đeo bên lưng.  
Cha mẹ, vợ con chạy theo tiễn,  
Bụi mù chẳng thấy cầu Hàm Dương.  
Níu áo giậm chân, chặn đường khóc,  
Tiếng khóc xông lên thẳng chín tầng.  
Khách qua đường thấy, hỏi người đi,  
Người rằng : "Bắt đi những mấy kỳ.  
Lấy từ mười lăm giữ Hoàng Hà,  
Cho đến bốn mươi ra khăn điện.  
Lúc đi ông lý quần chôm cho,  
Trở về đầu bạc lại đi liền.  
Ngoài biên máu chảy thành biển đỏ,  
Mở cõi nhà vua ý chưa bỏ.  
Há chẳng nghe: nhà Hán Sơn Đông hai trăm châu,  
Ngàn thôn muôn xóm ùn gai cỏ.

Ví có đàn bà khoẻ cuốc cày,  
Lúa mọc tràn lan khắp bốn bề.  
Huống nữa quân Tần quen khổ chiến,  
Khác chi gà chó bị lừa đi.  
Thương tình, dù ông hỏi,  
Nổi hờn đâu dám nói,  
Và mùa đông năm nay,  
Lính Quan Tây chưa nghỉ.  
Nhà vua bức đòi tô,  
Chạy đâu ra tô thuế ?  
Mới biết sinh con trai,  
Chẳng bằng sinh con gái.  
Sinh con gái còn được gả gần nhà,  
Sinh con trai lấp vùi theo cỏ dại !  
Há chẳng thấy miền Thanh Hải kia sao ?  
Xưa nay xương trắng ai nhặt đâu !  
Ma mới kêu oan, ma cũ khóc,  
Trời âm mưa thấm, tiếng hu hu

Bản dịch: Khương Hữu Dụng

-----

Ngựa hí vang! Xe sinh sịch chạy!  
Lưng đeo cung ai nấy như nhau  
Vợ con cha mẹ chạy sau  
Bụi tung nhìn chẳng thấy cầu Hàm Dương  
Níu vạt áo đón đường lẫn lóc  
Vọng tận trời tiếng khóc thảm thê  
Qua đường khách hỏi việc chi  
Người đi rằng: Chúng tôi đi ... đi hoài  
Mười lăm tuổi ra ngoài quan ải  
Ngoài bốn mươi sang tới đồn điền  
Bạc đầu về lại thú biên  
Lúc đi ông lý đứng bên bịt đầu  
Ngoài biên máu đỏ ngầu như bể  
Nhà vua còn chưa nghỉ khai biên  
Quan Đông làng xóm muôn nghìn  
Hai trăm châu lễ mọc liền chồng gai  
Dù gái khỏe có tài cày cuốc  
Đầy đồng sao phá được cỏ đi  
Quân Mông lại đánh rất ghê  
Bị xua thôi có khác chi chó gà  
Ông đâu muốn hỏi ra manh mối  
Tôi dám đâu cạy nổi đấng cay  
Tức như mùa rét năm nay  
Quân còn kéo tới Quan Tây ùn ùn  
Quan huyện lại gấp dòn sưu thuế  
Sưu thuế nào biết chẻ đâu ra  
Sinh trai khổ mẹ khổ cha  
Thà sinh con gái thế mà lại hay

Sinh gái được gả ngay lân cận  
Sinh trai đành vùi lẫn cỏ cây  
Chẳng đi ông chẳng có hay  
Bể xanh trên bãi xương bày trắng phau  
Chông chất mãi ai nào nhật hộ  
Ma mới phiền ma cũ kêu oan  
Những khi trời tối mưa tàn  
Tiếng ma ti ti khóc than canh dài

Bản dịch: Nhượng Tống